

Document	Archeologische Quickscan
Plangebied	Kleingouw 178, Andijk, gemeente Medemblik
Adviesnummer	18065
Opsteller(s)	W. Stellingwerf KNA Archeoloog & M. H. Bartels (senior-KNA archeoloog)
Datum	16-03-2018

Advies	Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. (kosten initiatiefnemer)
Vervolgtraject	Archeologie West-Friesland verzoekt de initiatiefnemer een PvE te laten opstellen door een gecertificeerde archeologische instelling of bedrijf.

Archeologische Quickscan

1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Op verzoek van de gemeente Medemblik (contactpersoon: Johan Tromp) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot de realisatie van vijf nieuwe woningen aan Kleingouw 178 in Andijk, gemeente Medemblik.

Op het terrein is een voormalig agrarisch bedrijf gesitueerd, betreffende een woning met diverse stallen en een kassencomplex, wat ten behoeve van de geplande nieuwbouw gesloopt zal gaan worden. Hoewel een deel van het plangebied door de fundering van de bestaande bebouwing verstoord zal zijn, is het aannemelijk dat de kassencomplexen niet zwaar gefundeerd zijn.

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 6.400 m². De precieze indeling en de funderingswijze van de nieuwbouwpanden is nog onbekend, maar zal zeker leiden tot bodemingrepen dieper dan 40 cm onder het maaiveld (afb. 1).

2. Bestemmingsplan en concept-beleidskaart archeologie

Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan Dorpskernen III van de gemeente Medemblik (ontwerp 29-09-2016). Middels dit bestemmingsplan geldt binnen het plangebied een vrijstellingsgrens voor archeologisch onderzoek bij ingrepen kleiner dan 1000 m² (Waarde – Archeologie 4).¹ Op de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik is de verwachting op basis van de bodemkaart nader gespecificeerd (afb. 3). Op deze kaart ligt het plangebied grotendeels binnen een zone met een vrijstellingsgrens van 500 m² en deels in een zone met een vrijstellingsgrens van 100 m² (afb. 3). De voorgenomen nieuwbouw overschrijdt alle bovengenoemde vrijstellingsgrenzen. Het aspect archeologie dient daarom meegewogen te worden in de planvorming.

¹ NL.IMRO.0420.BPHDorpskernenIII-VA01.

Afbeelding 1. Situatieschets van de nieuwbouw aan Kleingouw 178 (Bron: Reikwijdte).

Afbeelding 2. Het plangebied Kleingouw 178 (rode stippellijn) op een luchtfoto (Bron: PDOK).

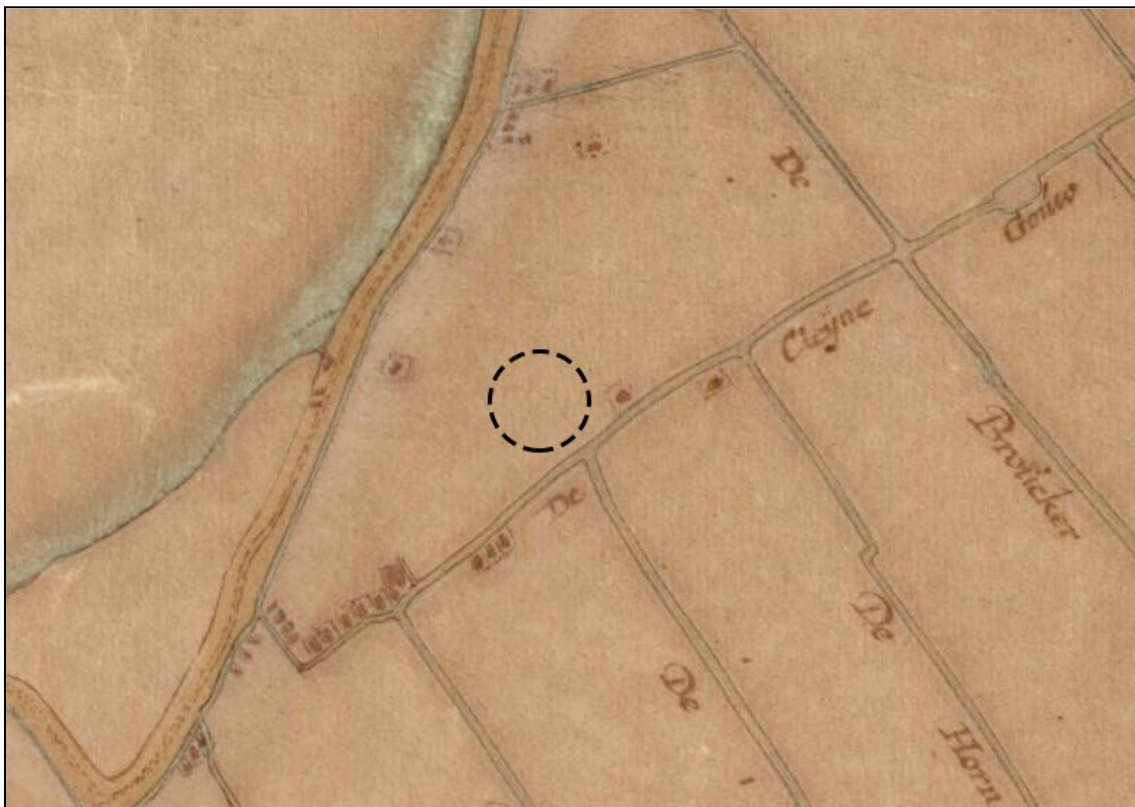
Afbeelding 3. De locatie van het plangebied Kleingouw 178 (zwarte stippellijn) op de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik.

3. Cultuurhistorische achtergrond

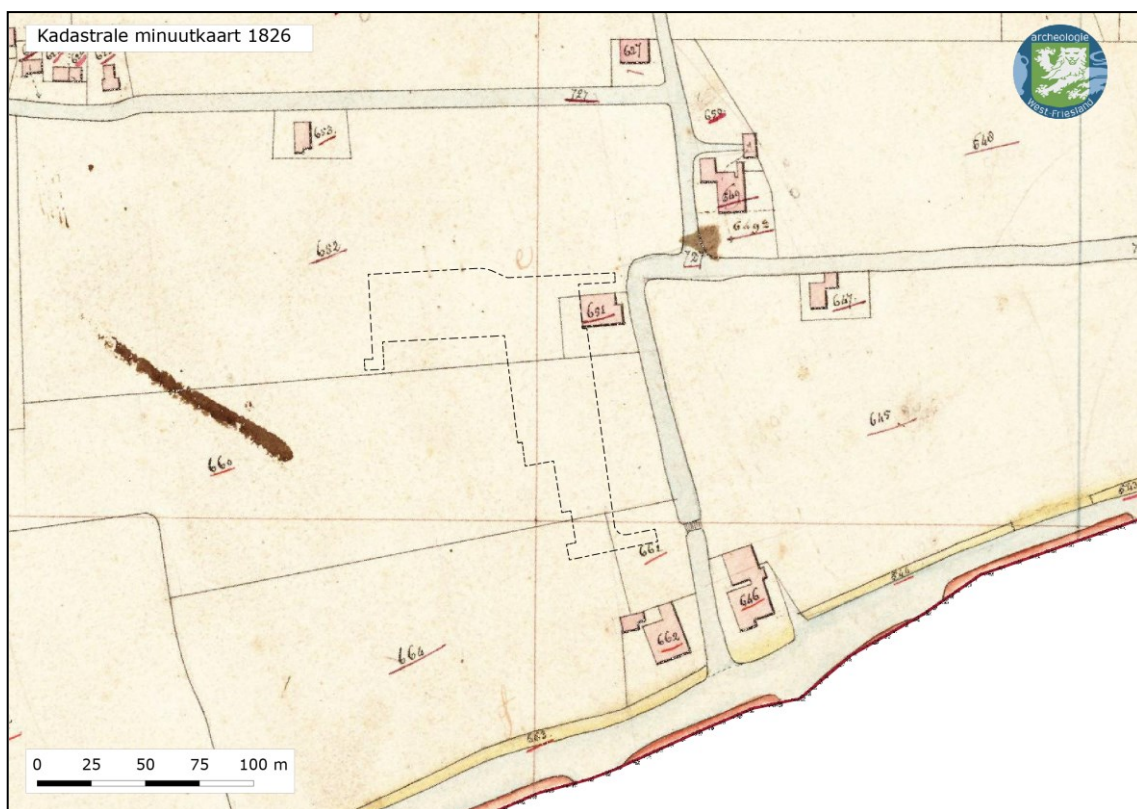
Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Op de historische kaart van Johannes Dou (1651-1654) blijkt dat het toponiem "Kleingouw" al gebruikt werd in de vorm van "De Cleijne Gouw". De naam "Gouw" wordt veelal in verband gebracht met bewoonde ontginningsassen uit de Late Middeleeuwen.² De globale locatie van het plangebied is volgens bovengenoemde 17de-eeuwse kaart echter een onbebouwd gebied (afb. 4). Op de Kadastrale Minuut uit 1826 is het terrein nog steeds onbebouwd (afb. 5). Aan de noordoostelijke zijde grenst het gebied wel aan een stolpboerderij, welke volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel van het kadaster in 1832 in het bezit is van de boer Willem Groot.

Het noordelijke deel van het plangebied betreft het achtererf en landbouwgrond behorende tot deze boerderij. Voor het achtererf van de stolp, wat deel uitmaakt van het plangebied, geldt een hoge archeologische waarde voor de Nieuwe Tijd. De rest van het terrein heeft een lage archeologische verwachting voor deze periode.

² Soonius & Van Leeuwen 2017, 32

Afbeelding 4. De globale ligging van het plangebied Kleingouw 178 (zwarte stippellijn) de 17de-eeuwse kaart van J. Dou (collectie: Westfries Archief).

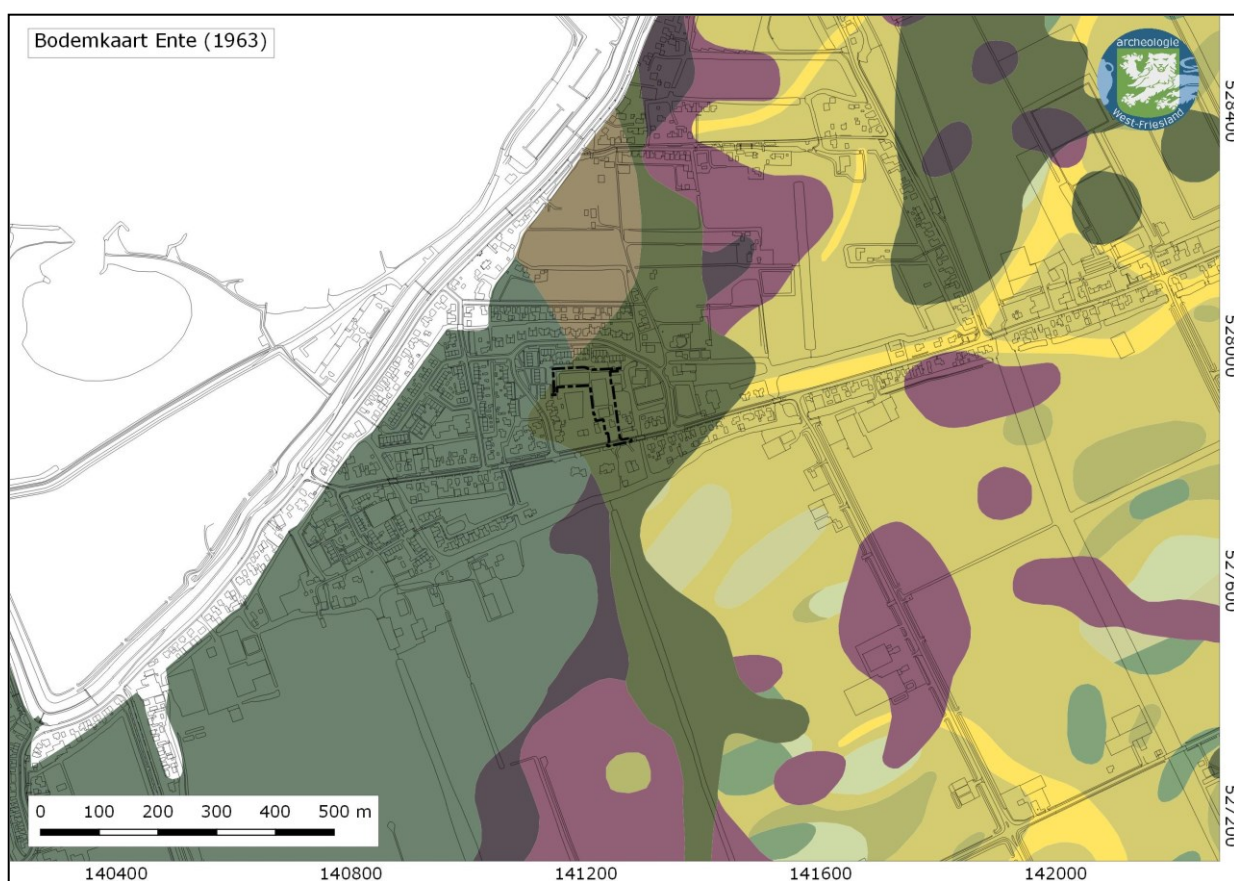

Afbeelding 5. Het plangebied Kleingouw 178 (zwarte stippellijn) op de oudste Kadastrale Minuut uit 1826.

4. Archeologische en geologische bronnen

Het plangebied ligt langs een zone waar in de prehistorie en de Vroege Middeleeuwen een groot water aanwezig was: het Meer van Wervershoof. Op de vereenvoudigde bodemkaart van Ente (1963) zijn de plaatselijke gyttja-afzettingen van dit meer gemarkeerd met blauwgroen (afb. 6). Volgens de bodemkaart van Ente zou binnen het overgrote deel van het plangebied de bodemopbouw moeten bestaan uit een laag kiekklei bovenop een 15-30 cm dikke moerige laag op Westfriese zeeklei, gemarkeerd met donkergroen (afb. 6). Aangezien deze zone de oude kustlijn van het Meer van Wervershoof vormt en er in het verleden diverse vroegmiddeleeuwse vondsten in deze kuststrook zijn gedaan, bestaat er een hoge verwachting voor archeologische vindplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen.³ Voor deze nattere bewoningsgrond geldt een lage verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Recent onderzoek dichtbij Enkhuizen heeft echter uitgewezen dat de Bronstijdbewoning zich niet uitsluitend beperkte tot de zandige voormalige getijdengeulen.⁴

In de directe omgeving van het plangebied zijn twee archeologische vondstmeldingen gedaan, betreffende een vuurstenen bijl van het zogenaamde type "Felsrund" uit het vroeg- tot midden-Neolithicum (ARCHIS-vondstmelding 6096330) en een vuurstenen sikkels uit de Bronstijd (ARCHIS-vondstmelding 6164510). Beide vondsten komen van hetzelfde perceel, circa 150 m ten noordwesten van het plangebied ter hoogte van de huidige bebouwde Burgemeester Doumastraat.

Afbeelding 6. Het plangebied Kleingouw 178 (zwarte stippellijn) op de vereenvoudigde bodemkaart van Ente (1963).

³ Soonius & Van Leeuwen 2017, 32.

⁴ Roessingh & Lohof 2011.

5. Conclusie

Het ligt in de planning op de locatie Kleingouw 178 vijf woningen te realiseren. De funderingswijze van de nieuwbouwwoningen is nog onzeker. De totale oppervlakte van het perceel bedraagt ca. 6.400 m².

Middels het bestemmingsplan Dorpskernen III geldt binnen het plangebied een vrijstellingsgrens voor archeologisch onderzoek van 1000 m². Op de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik ligt het plangebied grotendeels binnen een zone met een vrijstellingsgrens van 500 m² en deels in een zone met een vrijstellingsgrens van 100 m². De voorgenomen nieuwbouw overschrijdt alle vrijstellingsgrenzen die gelden voor de locatie van het plangebied. Het aspect archeologie dient daarom meegewogen te worden in de planvorming.

De verwachting voor vindplaatsen uit de Prehistorie is laag. Voor vindplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen geldt voor dit plangebied echter een hoge verwachting. Op basis van het historisch kaartmateriaal kan voor het grootste deel van het plangebied een lage verwachting voor vindplaatsen uit de Nieuwe Tijd worden geformuleerd. In het noordwestelijke deel van het plangebied geldt echter een hoge archeologische waarde voor de Nieuwe Tijd, aangezien het om een achtererf van een vroegmoderne stolpboerderij gaat.

6. Advies

Aangezien voor bijna het hele plangebied een hoge verwachting geldt voor vindplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen en een deel van het plangebied een hoge archeologische waarde in de Nieuwe Tijd heeft, is het in het kader van de AMZ-cyclus van belang nader archeologisch onderzoek uit te voeren. Het is echter onduidelijk in hoeverre het bodemarchief onder de huidige agrarische bebouwing geroerd of nog intact is.

Geadviseerd wordt een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uit te voeren met als doel de intactheid van het archeologisch bodemarchief te kunnen bepalen en inzicht te krijgen in de opbouw van het prehistorische landschap en daarmee de mogelijkheden voor bewoning in de Bronstijd en de Vroege Middeleeuwen.

Als leidraad voor het proefsleuvenonderzoek dient een door het bevoegd gezag goedgekeurd Plan van Aanpak te worden opgesteld. **Het voorstel is twee proefsleuven binnen het plangebied aan te leggen, respectievelijk met een west-oost- en een noord-zuidoriëntatie.**

In bovenstaande quickscan is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting geformuleerd. Deze gespecificeerde verwachting wordt tijdens het proefsleuvenonderzoek getoetst. Een bureauonderzoek zal in dit geval geen nieuwe gegevens betreffende de verwachting binnen het plangebied genereren. Geadviseerd wordt om in dit geval een bureauonderzoek achterwege te laten en de gespecificeerde verwachting uit de quickscan te hanteren.

Archeologie West-Friesland kan een dergelijk onderzoek uitvoeren, maar het kan ook door een gecertificeerd archeologisch bedrijf worden uitgevoerd. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn, conform de Erfgoedwet (hoofdstuk 9 § 1), voor rekening van de initiatiefnemer.

Op basis van bovengenoemd archeologisch onderzoek zijn in principe vier opties mogelijk:

- het terrein wordt vrijgegeven, omdat er geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
- indien blijkt dat de archeologische resten grotendeels zijn verstoord kan er een bouwbegeleiding worden geadviseerd;
- archeologische waarden worden in de bodem veiliggesteld (behoud in situ). Indien niet dieper dan 40 cm wordt verstoord, is het mogelijk eventuele archeologische resten in situ te bewaren;
- archeologische waarden worden opgegraven.

7. Bronnen

AHN2 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Kadastraal Minuutplan, 1826: Gemeente Andijk, Sectie A genaamd Andijk, derde blad.

Roessingh, W. & E. Lohof (red.), 2011. *Bronstijdboeren op de kwelders. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen - Kadijken, Amersfoort* (ADC Rapport 2200/ADC Monografie 11).

Soonius, C. & J. van Leeuwen, 2017. *Toelichting Beleidskaart Archeologie gemeente Medemblik, West-Friese Archeologische Notities 6.*

West-Fries Archief.

8. Geldigheid

Indien de (bodemroerende) plannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe plannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

14-03-2020